

Motion till riksdagen 2005/06:Fi318

av **Else-Marie Lindgren m.fl. (kd)**

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Motionen delad mellan flera utskott

Sammanfattning

Kristdemokraterna sätter precis som de flesta svenskar stort värde på välfärden i det svenska samhället. Den prioriteringen delas av den socialdemokratiska regeringen i retoriken, men inte i praktisk handling. De senaste tio åren av socialdemokratiskt styre har inneburit ökande skillnader mellan människor, och särskilt barnens situation är alarmerande. Alltfler rapporter¹ visar hur välfärden blir alltmer ojämnt fördelad, till och med regeringens egen sammanställning av hur olika gruppers ekonomiska utveckling sett ut sedan början på 1990-talet². De allra svagaste i samhället blir alltfler medan regeringen ägnar sin tid åt förhandlingar för att behålla makten.

Det är huvudsakligen landets kommuner och landsting som ansvarar för välfärdstjänsterna. För att klara detta uppdrag, efter lokala behov och förutsättningar, finns en uttalad kommunal självstyrelse. Vi kristdemokrater menar att självstyrelsen är den bästa garanten för att välfärden blir likvärdig i hela landet. Det är de lokala och regionala politikerna som bäst vet vilka insatser som krävs för att tillgodose människors behov av olika välfärdstjänster.

Centralstyrning är en lämplig metod i de fall det behövs en likformig service i landet. Men när det gäller behovsstyrd verksamhet som kräver känedom om lokala förutsättningar är det kommunala ansvaret det bästa sättet att utföra uppdraget. Dessutom ökar medborgarnas möjlighet till delaktighet, inflytande och ansvarsutkrävande genom den nära lokala demokratiska processen.

Regeringens förhållningssätt gentemot kommunsektorn präglas av detaljstyrning och ryckighet. Detta leder till ineffektiva beslut på lokal nivå och ger därmed otrygghet för såväl de anställda som de många människor som är beroende av vården och omsorgen. Äldre människor ska kunna lita på att vården fungerar den dagen man behöver den. Barn och ungdomar behöver goda och stabila uppväxtvillkor som inger framtidstro. Allt detta missar rege-

¹ Rädda Barnen, BRIS, Barnombudsmannen, LO m.fl.

² Se prop. 2004/05:100 Bilaga 3.

Fel! Okänt namn på

ringen genom sin misstro mot kommunsektorn när den återkommande går in och öronmärker eller på annat sätt intervenerar i den kommunala självstyrelsen.

Människor ska, oavsett ålder eller behov, kunna känna tillit till att välfärden fungerar och räcker till när de egna krafterna sviktar. Genom självstyrelsen ges ett handlingsutrymme för att utifrån lokala behov och förutsättningar forma en hållbar välfärd. Kristdemokraterna menar dessutom att den utvecklingskraft som finns i självstyrelsen gynnar en god hushållning med gemensamma resurser.

Kristdemokraterna vill att alla barn ska ges rätt att få del av kommunernas stöd till barnomsorg genom ett kommunalt vårdnadsbidrag. Vi vill också satsa på ökad kvalitet i den kommunala förskolan. Vården inom psykiatrin behöver ett resurstillskott, inte minst när det gäller att förbättra unga människors psykiska hälsa. Regeringens vårdgaranti har stora brister – vi vill satsa på en vårdgaranti värd namnet.

Sammantaget anslår Kristdemokraterna ca 9 miljarder kronor mer än regeringen till kommunsektorn under 2006/07, frånräknat den nationella vårdgarantin. Därtill vill vi slopa öronmärkningen på 8,0 miljarder kronor i riktade sysselsättningsstöd.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Förslag till riksdagsbeslut	4
Inledning	6
Kristdemokraternas principiella utgångspunkter.....	6
Den kommunala självstyrelsen.....	6
Kommunernas ekonomi	7
Öka friheten att disponera statsbidragen	8
Staten ger och staten tar	9
Kommunsektorns skatteintäkter	9
Behoven ökar snabbare än resurserna	10
Finansieringsprincipen	11
Kommunal upphandling och <i>eget val</i>	12
Potential för samordning och effektivisering	13
Avskaffa utförsäljningsstoppet.....	14
Kommuner ska inte konkurrera ut företag.....	14
Vidga kommunernas intäktsbas	14
Frihet och trygghet	15
Mångfald inom vård och omsorg med gemensam finansiering.....	16
Satsningar föreslagna av Kristdemokraterna.....	17
Tillskott till den psykiatriska vården	17
En nationell vårdgaranti värd namnet.....	18
Ett fullt finansierat kommunalt vårdnadsbidrag	18
Maxtaxan i barnomsorgen leder till större barngrupper	19
Höjd maxtaxa och bättre kvalitet.....	20
Gemenskapsboende ger ökad trygghet för äldre	20
Läromedelssatsning i grundskolan	21
Kulturinsatser för barn, unga och äldre	21
Övriga anslagsförändringar under utgiftsområde 25	22
Anslag 48:2 Bidrag till särskilda insatser i kommuner och landsting	22

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliggöra den kommunala självstyrelsen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att precisera, lagfästa och institutionalisera finansieringsprincipen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunal upphandling, eget val och mångfald.
4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att förändra lagen om offentlig upphandling.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunala bostadsbolag och avskaffande av försäljningshinder.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öppna möjligheterna för fler alternativa huvudmän i sjukvården och omsorgen.²
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av fastighetsskatten och införandet av en kommunal fastighetsavgift.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändringar i skollagen och kommunallagen i syfte att möjliggöra införandet av ett kommunalt vårdnadsbidrag.³
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av garanterade deltidstaxor i förskolan.³
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att satsa på kvalitet i barnomsorgen.³
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att erbjuda fler alternativa boendeformer för äldre.²
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillåta kommunerna att ta ut högre maxtaxa för barnomsorgen.³
13. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2006 anslagen under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner enligt uppställning:

Beräkning av utg.omr. 25 (1000-tal kronor)

		Utg.omr. 25, Anslag 48:1, regeringens förslag	58 128 600	67 380 000	74 380 000
		Våra neutraliseringar	+32 588 200	+24 501 800	+19 561 800
25	48:1	Nej till regeringens vårdgaranti och tillgänglighetspengar*	-1 950 000	-1 750 000	-1 750 000
25	48:1	Generell kommunsatsning	+2 000 000	+3 000 000	
25	48:1	Nej till regeringens sysselsättningsstöd	-7 000 000	-1 000 000	
25	48:1	Kommunalt vårdnadsbidrag	+1 190 000	+1 968 000	+1 132 000
25	48:1	Höjd maxtaxa	-1 300 000	-1 300 000	-1 300 000

Fel! Okänt namn på

Beräkning av utg.omr. 25 (1000-tal kronor)					
25	48:1	Övriga förändringar av utg.omr. 25, Anslag 48:1	+7 000 000	+1 000 000	
		Anslag 48:1, vårt förslag	90 656 800	93 799 800	92 023 800
		Skillnad mot regeringen	+32 528 200	+26 419 800	+17 643 800
25	48:2	Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting**	-261 410	-572 610	-572 610
		Nettoeffekt utg.omr. 25, skillnad mot regeringen	+1 880 590	+3 047 390	-2 438 610
		<i>Nettoeffekt anslag 48:1 (exkl. öv- rigt***)</i>	<i>+4 092 000</i>	<i>+5 370 000</i>	<i>-116 000</i>

* Vi tillför 3 500 miljoner kronor 2006 och 2007 i en nationell vårdgaranti under utg.omr. 9.

** Beloppet räknas in i totaleffekten för indrag av specialdestinerade bidrag.

*** Med övrigt avses indragna specialdestinerade bidrag som läggs i det generella stödet samt effekten av att vi istället för regeringens vårdgaranti anslår 3 500 miljoner kronor 2006 och 2007 på utg.omr. 9, se not 1.

¹ Yrkande 5 hänvisat till BoU.

² Yrkandena 6 och 11 hänvisade till SoU

³ Yrkandena 8–10 och 12 hänvisade till UbU.

Fel! Okänt namn på

Inledning

I denna motion beskrivs Kristdemokraternas politik för kommunsektorn. Motionen är framtagen tillsammans med ledande företrädare för Kristdemokraternas kommun- och landstingspolitiker.

Kristdemokraternas principiella utgångspunkter

Ett samhälle byggs underifrån och uppåt i olika nivåer av gemenskaper. Det börjar med familjer och det civila samhällets övriga gemenskaper och fortsätter med lokala och regionala politiska gemenskaper till den statliga nivån. Därefter kommer internationella politiska organisationer och sammanhang mellan länder, t.ex. EU och FN. Varje nivå är ägnad att lösa uppgifter som inte på ett tillfredsställande sätt kan lösas av en mindre gemenskap. Olika gemenskapsnivåer är således i första hand kompletterande till de mindre och inte avsedda att ersätta eller beröva dem vare sig uppgifter eller frihet.

De naturliga gemenskaperna motiverar en maktfördelning sinsemellan. En familj har sina uppgifter och mål, som inte kommunen ska ta över. Familjen har också rättigheter, som kommunen ska respektera. På samma sätt har kommunsektorn uppgifter och mål, som ska respekteras av staten, såsom de har erkänts av staten genom den kommunala självstyrelsen. I en kristdemokratisk vision av Sverige följer samhällets olika delar ett subsidiärt mönster. Kommunernas roll är att vara subsidiär (stödjande) i förhållande till gemenskaperna som bygger upp kommunen, landstingen/regioner i förhållande till gemenskaperna som bygger upp dem. Staten ska i sin tur vara subsidiär i sin relation till kommunerna och landstingen/regionerna. Den logiska konsekvensen är en maktfördelning och uppgiftsfördelning enligt subsidiaritetsprincipen. Bevisbördan ligger på staten att motivera varför staten ska bestämma i uppgifter som ligger eller borde ligga på kommunerna. Ytterligare en logisk konsekvens är att regering och riksdag medverkar till att skapa en ekonomiskt stabil grund för den kommunala respektive regionala självstyrelsen med legitima och stabila skattebaser, så att den kommunala sektorn med viktiga uppgifter som undervisning, äldreomsorg, sjukvård etc. blir mindre sårbar för konjunktursvängningar.

Den kommunala självstyrelsen

Regeringsformens portalparagraf pekar ut den kommunala självstyrelsen som ett medel att förverkliga demokratin. I praktiken har dock den kommunala styrelsen fungerat som en del av den statliga förvaltningsorganisationen – även om det inom vissa ramar finns en betydande frihet för kommunerna. I författningspolitisk mening är det dock inte fråga om en självstyrelse.

Fel! Okänt namn på

I dag kan kommuner fatta beslut, men om dessa beslut ogillas av regeringen och riksdagsmajoriteten står det dem fritt – i rättslig mening – att intervjera i den kommunala beslutskompetensen och inskränka beslutanderätten i olika avseenden. Därmed urholkas regeringsformen, som ger den kommunala självstyrelsen en central ställning i den svenska demokratin. Lagrådet har funnit anledning att påpeka att ”någon innebörd måste dock den kommunala självstyrelsen ha”.

De nuvarande förhållandena är inte acceptabla. Om man vill ha en reell kommunal självstyrelse måste det till en rättslig kompetens för kommunerna att utöva den. Kristdemokraterna har i andra sammanhang påpekat att subsidiaritetsprincipen bör bli vägledande även för nationella förhållanden, på samma sätt som i den europeiska unionens rättskapacitet.

Regeringsformen behöver alltså tydliga och avgränsade bestämmelser om den kommunala beslutskompetensen. Om sådana skrivningar ska ha rättsliga verkningar för förhållandet mellan stat och kommun krävs en tydlig lagprövningsrätt, som medger att kommunerna kan hävda sitt av grundlagen fastlagda kompetensområde gentemot regering och riksdag. Den av regeringen tillsatta Ansvarskommittén har att utreda samhällsorganisationens struktur så att den blir mer ändamålsenlig och effektiv. I det sammanhanget bör den kommunala självstyrelsen förtydligas så att den i praktiken lever upp till vad som står i regeringsformen.

Kommunernas ekonomi

Den kommunala ekonomin utgör en stor och betydelsefull del av den svenska ekonomin. Kommunernas skatter och statsbidrag utgör enligt budgetpropositionen tillsammans 544 miljarder kronor i år, vilket motsvarar 20,6 procent av BNP i år.³ Därtill har kommunerna egna inkomster från bl.a. avgifter för kommunal service på 85 miljarder kronor. I statsbudgeten utgör också kommunsektorn ett av de större utgiftsområdena, ca 60 miljarder kronor 2006 enligt budgetpropositionen.

Staten (riksdag och regering) har ett övergripande ansvar för att hela den offentliga verksamheten drivs och utvecklas i samhällsekonomisk balans. Vi menar att detta ansvar är förenligt med en långtgående självstyrelse. Detta kräver dock etablerade institutioner för samarbete och samförstånd mellan staten och kommunsektorn.

Många brister i kommunsektorns verksamheter har sin viktigaste orsak i otillräckliga ekonomiska resurser. Den kommunala självstyrelsen måste också bekräftas av en stabil och tillräckligt omfattande skattebas. I annat fall ökar beroendet av staten, och den kommunala självstyrelsen minskar i samma utsträckning. I det avseendet är de senaste årens kraftigt ökade statsbidrag

³ Prop. 2005/06:1 Bilaga 2 tabell 11.13.

Fel! Okänt namn på

oroande. En bättre ordning hade varit att staten låtit kommunerna behålla en större del av sin egenförvärvade skatteuppbörd från kommunalskatten.

Enligt vår mening ska självstyrelsen så långt som möjligt kopplas till ett ekonomiskt oberoende. Detta kan ske t.ex. genom att staten vid skattenedsättning i den mån som budgetlagen medger tillämpar skattereduktion och inte avdrag från den beskattningsbara inkomsten. Därmed reduceras statens skatteintäkter och inte kommunsektorns. Med denna metod blir en större andel av kommunsektorns finansiering också kopplad till den ekonomiska utvecklingen. Men det är också viktigt att bredda kommunsektorns skattebaser till sådana som är mindre konjunktur känsliga. Ett led i Kristdemokraternas politik för att stärka kommunsektorns självförsörjning är därför att avskaffa den statliga fastighetsbeskattningen och i stället införa en kommunal fastighetsavgift.

Öka friheten att disponera statsbidragen

Den kommunala självstyrelsen måste också gälla de medel som staten anslår till kommunsektorn i form av allmänna statsbidrag. Den socialdemokratiska regeringen har i flera år frångått denna princip genom att anslå olika former av sysselsättningsstöd och riktade anställningsstöd. Genom detta förfarande har kommunernas ekonomiska utrymme ökat men inte friheten att disponera tillgängliga medel. Detta har enligt vår mening inverkat negativt på kommunernas prioriteringar.

Vi menar att kommunsektorns förtroendevalda måste få större möjligheter att fatta beslut baserade på de lokala förutsättningarna. Endast genom att varje kommun och landsting fritt kan göra prioriteringar utifrån de egna behoven kan resurserna styras till de verksamheter där de gör bäst nytta för vården, skolan och omsorgen. Genom att ta bort regeringens örönmärkning av vissa delar av statsbidraget kan vi frigöra omkring 20 miljarder kronor under perioden som kommunerna själva får disponera, utöver den generella anslagsökningen på ca 9 miljarder kronor under 2006–07. Därmed ökar möjligheterna till ett bättre resursutnyttjande även på lokal nivå.

Från kristdemokratiska kommun- och landstingspolitiker runt om i landet välkomnas ett större handlingsutrymme för sektorn. De områden som särskilt kommer att prioriteras av Kristdemokraterna är äldreomsorg och sjukvård. Det handlar om fler platser på äldreboenden och nya former av seniorboenden, som t.ex. gemenskapsboenden. Vi vill också satsa på äldrevårdscentraler och äldrelotsar som ser till helheten och hjälper den enskilde genom samordning av insatserna. Det finns också behov av ökad kompetens inom demensvården bl.a. genom särskild utbildning i demensvård för undersköterskor och vårdbiträden. Därtill vill vi se en utökad dagverksamhet för den som vårdas i hemmet av någon anhörig.

Kommunerna måste utveckla sitt stöd till föräldrar och barn. Det handlar om familjecentraler, ungdomsmottagningar och i många fall också en satsning på barn- och ungdomspsykiatri. Genom en friare hantering av kommunernas resurstillskott kan detta genomföras utifrån lokala behov och förutsättningar.

Staten ger och staten tar

Från 2008 avser regeringen att permanenta sysselsättningsstödet till kommuner och landsting, vilket innebär ett välkommet ekonomiskt tillskott. Kommunsektorn ges nu en hygglig chans att undvika försämringar inom vården och skolan.

För ett år sedan var situationen den motsatta. Regeringen beslutade att under löpande verksamhetsår dra in tidigare aviserat statsbidrag från kommunsektorn. I samband med vårpropositionen 2004 drog regeringen tillbaka 2,6 miljarder kronor från kommuner och landsting. Detta medförde en våg av varsel och framför allt oro bland brukare och personal om vilka ekonomiska ramar som gäller.

Den ryckighet och det planlösa förhållningssätt som regeringen visar gentemot kommunsektorn är samhällsekonomiskt olönsam och minskar effektiviteten i kommunernas verksamhet. En stabil och hållbar ekonomisk utveckling ökar möjligheterna till god hushållning med gemensamma resurser och ger trygghet för medborgarna.

Av denna anledning säger Kristdemokraterna nej till de tillfälliga satsningar regeringen vill göra på de 20 000 s.k. plusjobben över valet 2006, och som dras tillbaka under 2007. Vi anser att pengarna bättre kan användas till att skapa reguljär sysselsättning, t.ex. genom att mer radikalt förbättra möjligheterna att anställa personer med svag förankring på arbetsmarknaden. Detta skulle också stärka kommunernas ekonomi, eftersom fler personer i arbete leder till ökade skatteintäkter.

Plusjobben riskerar dessutom att skapa fler problem än de löser – både för kommunerna och för de långtidsarbetslösa som får del av dem. Såväl facket som den ekonomiska expertisen har dömt ut denna typ av kortsiktiga åtgärder för att den i stor utsträckning tränger undan reguljär sysselsättning. Enligt statliga Konjunkturinstitutet kommer ett reguljärt jobb att försvinna för vartannat plusjobb som skapas. Netto riskerar sysselsättningen i kommunerna således att minska med 10 000 jobb när plusjobben dras tillbaka i slutet av 2007.

Nyttan av plusjobben är dessutom tveksam. När många kommuner har problem med att få resurserna att räcka till i den reguljära verksamheten säger regeringen uttryckligen att ”anställningarna ska användas för att utföra kvalitetshöjande arbetsuppgifter som inte utförs i dag”. Att kommunerna därefter skulle vara villiga att anställa dessa personer som uttryckligen inte har hjälpt till i den reguljära verksamheten bygger mer på önsketänkande än något vetenskapligt samband. Många av dem som fått tillfällig hjälp av plusjobben riskerar då på nytt att bli arbetslösa.

Kommunsektorns skatteintäkter

Kommunernas ekonomi är i hög grad beroende av hur många som arbetar i den privata sektorn. Det stora utanförskapet på den svenska arbetsmarknaden – att nära 1,5 miljoner människor i arbetsför ålder inte går till jobbet en vanlig

Fel! Okänt namn på

dag – är därför även ett stort hot mot den långsiktiga finansieringen av kommunala verksamheter. Att bryta detta utanförskap är något som står högt upp på Kristdemokraternas agenda, och är en central del i den politik som Allians för Sverige vill driva efter ett maktskifte 2006.

Alliansen enades i Bankeryd om ett kraftfullt program för att skapa nya jobb i växande företag. Detta program bygger på skattesänkningar på inkomster och på företagande, samt en åtstramning av villkoren i olika socialförsäkringssystem. Centralt i denna politik är ett jobbavdrag med sänkta skatter för den som går från bidrag till arbete, eller från deltidsarbete till heltidsarbete. För varje person som bryter sitt utanförskap ökar kommunernas skatteintäkter, samtidigt som kostnaderna minskar i de olika socialförsäkringarna. Det gör att resurser frigörs till verksamheter inom vården, skolan och omsorgen.

För att skapa nya arbeten krävs inte bara en politik som bryter människors utanförskap, utan också en politik för tillväxt. Sveriges långsiktiga tillväxtförutsättningar hade med all säkerhet varit mycket bättre om regeringen lagt kraft på att åtgärda de välkända strukturella problemen som i decennier urholkat den svenska tillväxtkraften. Detta har inte gjorts, vilket har begränsat tillväxten av inte minst skatteintäkter. En illustration av detta samband är att om Sverige haft samma tillväxttakt som Finland under perioden 1994–2004 så hade Sveriges BNP i år varit 160 miljarder kronor högre och kommunsektorns skatteunderlag ca 35 miljarder större.

Kommunernas finanser har försämrats jämfört med förutsättningarna i början av 2004. Detta beror att skatteunderlagsutvecklingen blivit betydligt svagare än den bedömning som regeringen gjorde i budgetpropositionen för 2005. Detta resulterar i att kommunerna får en negativ avräkning på de preliminärt utbetalda skatteintäkterna för 2005. Enligt Svenska Kommunförbundets senaste skatteunderlagsprognos uppgår avräkningen till minus 222 kronor per invånare. Det är tredje året i rad som sysselsättningen faller, vilket direkt påverkar kommunernas skatteunderlag och därmed välfärden.

Behoven ökar snabbare än resurserna

En faktor som påverkar kommunsektorn är befolkningens starkt förändrade ålderssammansättning. Denna faktor har inneburit väsentligt förändrade förutsättningar och behov. De höga födelsetalen i början av 1990-talet tillsammans med en ökad livslängd, och därmed fler äldre människor, kräver ökade resurser för främst vård och utbildning. Det stora skattebortfallet på grund av egenavgifterna och de etappvisa återföringarna i form av ökade statliga bidrag har därför framtvingat ett stort förändrings- och omstruktureringsarbete inom kommunsektorn.

Trots de senaste tio årens stora påfrestningar har kommunsektorn genomfört en betydande strukturomvandling. Utan ett starkt och drivande kommunalt självstyre hade detta enligt vår mening inte varit möjligt. Det finns en utvecklingskraft i det handlingsutrymme som självstyrelsen ger. I takt med den socialdemokratiska regeringens allt klåfingrigare detaljstyrning minskar sektorns möjligheter att klara de påfrestningar som uppkommer.

Mot bakgrund av de demografiska förändringar som ligger framför oss och medborgarnas förändrade önskemål krävs ett förtydligt uppdrag för såväl kommuner som landsting. Ansvarsfördelningen mellan de skilda politiska nivåerna behöver klargöras och spelreglerna stabiliseras för att vårt land ska klara välfärdens utökade anspråk på det gemensamma.

Finansieringsprincipen

Ett problem som uppstått vid ett flertal tillfällen under senare år är att den socialdemokratiska regeringen inte alltid följer den s.k. finansieringsprincipen. Principen säger att en statligt beslutad förändring som, direkt eller indirekt, påverkar kommunernas ekonomi, t.ex. genom förändringar i skatteunderlaget, ska regleras genom det generella statsbidraget så att kommunernas ekonomiska situation inte förändras (vare sig till det bättre eller sämre) av den aktuella åtgärden. Till exempel reglerades aldrig den effekt på kommunernas skatteunderlag som de införda allmänna egenavgifterna innebar. Kommunerna förlorade många miljarder kronor på att denna åtgärd inte reglerades enligt finansieringsprincipen.

För det andra bör det också framgå av målet för politikområdet att den s.k. finansieringsprincipen alltid ska tillämpas när staten (riksdagen) beslutar om regler som indirekt har effekter på kommunernas ekonomi.

Ett exempel på detta är den gröna skatteväxlingen på totalt 16 miljarder kronor som regeringen och dess stödpartier genomdrivit under mandatperioden. Skatteväxlingen ger kommunerna ökade kostnader inom ett flertal områden, som t.ex. transportverksamheten, skolskjutsar och ökade förbrukningsavgifter för el. Dessa kostnadsökningar har inte kommunerna kompenserats för.

Av denna anledning är det viktigt att understryka att Kristdemokraterna i alla sina förslag ger kommunerna full kompensation för kommunalt skattebortfall. Det gäller t.ex. det jobbavdrag på 45 miljarder kronor som Allians för Sverige vill genomföra och där hela det kommunala skattebortfallet krediteras de allmänna bidragen till kommunerna. Det gäller också de ökade skatteintäkter kommunerna får till följd av införandet av en kommunal fastighetsavgift samt det fördubblade och beskattade barnbidraget.

Kristdemokraterna föreslår att riksdagen beslutar att målet för politikområdet Allmänna bidrag till kommuner förändras enligt följande:

Nuvarande lydelse

Målet för politikområdet är att skapa goda och likvärdiga förutsättningar för kommuner och landsting att uppnå de nationella målen inom olika verksamheter.

Föreslagen lydelse

Målet för politikområdet är att *utifrån subsidiaritetsprincipen, med beaktande av principen om kommunalt självstyre samt en konsekvent tillämpning av finansieringsprincipen* skapa goda och likvärdiga förutsättningar för kommuner och landsting att uppnå de nationella målen inom olika verksamheter.

Fel! Okänt namn på

Kommunal upphandling och *eget val*

Den offentliga upphandlingen av varor och tjänster är en omfattande och samhällsekonomiskt betydelsefull verksamhet. För Sveriges del handlar det om drygt 400 miljarder kronor årligen, varav hela kommunsektorn står för 170 miljarder kronor och primärkommunerna för 100 miljarder kronor. Ur ett offentligfinansiellt perspektiv är det angeläget att upphandlingen är så effektiv och konkurrensfrämjande som möjligt för att dels främja fungerande marknader inom olika sektorer, dels ge så bra valuta som möjligt för de skattepengar som finansierar verksamheterna. Upphandling, eller tillämpning av s.k. kundvalsmodeller, handlar för oss i första hand om individperspektivet – att möjliggöra valfrihet och mångfald med hög kvalitet för den enskilde. Ordet ”kundval” är emellertid missvisande, och vi kristdemokrater anser att det är långt ifrån ett idealiskt begrepp. Naturligtvis är inte invånaren i en kommun eller i ett landsting/region en kund i vanlig bemärkelse. Inte desto mindre är det ett begrepp och ord som används flitigt för att beskriva den valmöjlighet och ekonomiska maktförskjutning som ligger i de s.k. kundvalsmodellerna. Vi vill i stället använda begreppet *eget val* om t.ex. invånarnas eller föräldrarnas rätt att så långt möjligt fatta egna beslut om gemensamt finansierad kommunal service.

Näringslivet måste vitaliseras så att använda skattepengar på ett effektivt sätt och snabbare kan ta till vara nya sätt att bedriva en viss verksamhet. Upphandling av varor och tjänster, eller modeller för *eget val*, är – om de används rätt – väl fungerande medel för att nå målet om kommuninvånarnas och medborgarnas gemensamma bästa.

Dessvärre verkar regeringen och den statliga Upphandlingskommittén med sitt slutbetänkande Mera värde för pengarna (SOU 2001:31) vara inne på en direkt kontraproduktiv väg i några av dessa frågor. Vi anser det exempelvis vara helt felaktigt att vid upphandling sortera bort verksamheter som drivs med någon form av vinstsyfte.

Det viktigaste perspektivet är hur medborgaren, tillsammans med sina närmaste eller som enskild, i så hög grad som möjligt ska kunna påverka sin situation och välja det alternativ av gemensamt finansierad service som passar honom eller henne bäst, samtidigt som tryggheten och kvaliteten är god. Kommuner och landsting bör anpassa sin verksamhet så att detta kan uppnås. Därför anser vi bl.a. att kommunal verksamhet som inte är myndighetsutövning eller strategiska ledningsfunktioner bör konkurrensutsättas genom upphandling i de fall det är fråga om gemensamma servicetjänster och det bedöms att valfrihet, effektivitet, kvalitet och ekonomi skulle gynnas. I de fall det är fråga om individuella servicetjänster är modeller med *eget val* det verktyg vi anser bäst klara av att skapa valfrihet, mångfald och hög kvalitet, och därmed ge trygghet till den som brukar tjänsten.

All konkurrensutsättning eller införandet av system för *eget val* kan förstås inte ske på en gång. Varje enskild verksamhetsförändring måste planeras noga. Kommuninvånarna bör ges möjlighet att fritt välja utförare av individuella servicetjänster genom olika typer av modeller för *eget val*. Detta gäller t.ex. barnomsorg, skola och hemtjänst. Inom hälso- och sjukvården har på

senare tid möjligheten till *eget val* blivit avsevärt större genom införandet av ”det fria vårdvalet”. Vi ser detta som en god utveckling. Fortfarande finns områden där möjligheten till *eget val* är begränsad.

Kommunens organisation bör vara sådan att myndighetsutövning skiljs från övrig verksamhet. Dessutom bör det ”sorteras ut” vad som är gemensam service och vad som är individuell service. Kvalitetsaspekterna vid förfrågningsunderlagens utformning när verksamheter ska upphandlas måste värnas och ackrediteringssystem för olika typer av entreprenadföretag (vård- och omsorgsgivare m.m.) bör kunna användas som ett alternativ till detaljreglerade förfrågningsunderlag vid upphandlingar och för att auktorisera företag som vill ingå i ett system för *eget val* . En fortlöpande kvalitetsuppföljning och granskning av verksamheterna är nödvändig.

Upphandling av varor och tjänster bör ta hänsyn till mindre företags möjlighet att lägga anbud. Utbetalningsvillkoren vid upphandling eller i ett system för *eget val* bör utformas så att även mindre företag kan lägga anbud eller nyetableras. Kommunalt och statligt ägande av företag bör avvecklas på marknader där privata företag redan konkurrerar, eller skulle kunna konkurrera, och där inte sociala, hälsomässiga eller ekonomiska restriktioner motiverar ett offentligt ägande.

Potential för samordning och effektivisering

Kommunsektorn är inte en gång för alla ”färdig” till sina strukturer. På många håll finns det potential att effektivisera och samordna verksamheter så att resurser frigörs till verksamheter där de bäst behövs. Den offentliga upphandlingen har i vissa kommuner förbättrats, men kan utvecklas väsentligt. Genom entreprenadupphandling visar det sig ofta att det går att få likvärdig kvalitet till ett lägre pris. Samtidigt är det viktigt att enskilda entreprenörer tillåts utveckla egna, långsiktiga verksamheter, och inte bara hänvisas till att tillfälligt överta kommunala verksamheter. Olika former av s.k. *eget val* ökar valfriheten för medborgarna och förbättrar för alla genom en hälsosam konkurrens på lika villkor, vilket i sin tur leder till en utveckling och kvalitetsförbättring av såväl service som produkter.

Verksamheten i kommuner och landsting ska vara gemensamt finansierad. Att kommunen ansvarar för och finansierar en verksamhet behöver dock inte innebära att kommunen står som utförare av den. Entreprenader och konkurrensutsättning är inte mål i sig men ska ses som medel, bland andra, för en bättre verksamhet. En ökad konkurrensutsättning med tydliga och mätbara kvalitetskrav inom det kommunaltekniska området kan ge minskade kostnader och därmed frigöra resurser för kärnverksamhet. Med tydliga kvalitetsmål, uppföljning och utvärdering kan alternativa driftsformer öka valfriheten även inom skolan och vården och tillföra ekonomisk och/eller ideell nytta.

Den bristande sektorssamordningen i samhället som helhet präglar också kommunal verksamhet. Alltför mycket av stuprörsmentalitet missar människors alltmer sammansatta behov. Utvecklingen mot en ökad samordning och

Fel! Okänt namn på

tidiga insatser exempelvis genom familjecentraler är en positiv förändring. Sektorssamordning måste ske såväl inom en kommun eller ett landsting som mellan olika myndigheter. Samordning, samverkan och samarbete inom den offentliga sektorn ökar enskilda människors möjligheter att få sina behov tillgodosedda och en god resurshushållning uppnås.

Avskaffa utförsäljningsstoppet

Det är viktigt att slå vakt om kommunernas möjligheter att fullt ut ta sitt bostadsförsörjningsansvar. Det är inte en statlig uppgift att fatta beslut om de kommunala bostadsföretagen. Sådana ställningstaganden måste göras i kommunerna mot bakgrund av förhållandena i det enskilda fallet. Det ska inte vara ett statligt beslut om det ska finnas ett kommunalt bostadsbolag eller inte. Genom en tillfällig stopplagstiftning och därefter ett lagstadgat krav på tillstånd från länsstyrelsen vid försäljningar av kommunala fastigheter, har staten under senare år tagit en betydande makt att styra skötseln av de kommunala bostadsbolagen. Någon särskild lagstiftning för försäljning av hela eller delar av kommunala bostadsföretag behövs inte. Av respekt för den kommunala självstyrelsen vill Kristdemokraterna avskaffa de lagar som den socialdemokratiska regeringen drivit igenom för att begränsa kommunernas kontroll över bostadsförsörjningen och de egna bostadsbolagen.

Kommuner ska inte konkurrera ut företag

Kommunala bolag bör i princip avvecklas på marknader där privata företag konkurrerar eller skulle kunna konkurrera på ett funktionellt sätt. Förutsättningen för detta är emellertid att det gemensamma bästa för alla kommuninvånare inte talar för ett kommunalt ägande. Ett sätt att stödja de mindre företagen är att vid kommunala upphandlingar dela ordern i flera poster så att även de kan vara med i budgivningen. Sammantaget påverkas förutsättningarna för att förbättra och bibehålla den offentliga servicen på längre sikt både av en bättre arbetsmarknad och av egna strukturförändringar.

Vidga kommunernas intäktsbas

På sikt är det endast en bättre tillväxtpolitik för fler människor i arbete och fler arbetade timmar som kan säkra kommunsektorns framtida kvalitet. Inte minst därför är tillväxtfrågor så högt prioriterade av Kristdemokraterna. Med fler människor i arbete ökar skatteunderlaget för kommunerna, samtidigt som kostnaderna för olika sociala ersättningar minskar. Nuvarande utveckling är

oroväckande eftersom sjuktagen fortfarande är rekordhöga och antalet arbetade timmar t.o.m. början av 2005 minskade i 13 kvartal i rad.

Kristdemokraterna föreslår därför att kommunerna ges rätt att införa en kommunal fastighetsavgift samtidigt som den statliga fastighetsskatten slopas helt för småhusenheter, bostadshyreshus (hyres- och bostadsrätter) och industriella och kommersiella lokaler. De minskade skatteintäkterna för staten kompenseras bl.a. genom en minskning av det generella statsbidraget till primärkommuner.

Vårt förslag innebär att varje kommun får ta ut en kommunal avgift per småhusenhet om högst 2 800 kronor per år. Kommunerna får liksom införas en årlig kommunal fastighetsavgift på max 900 kronor per bostadslägenhet, högst 63 kronor per kvadratmeter för kommersiella lokaler, och högst 17 kronor per kvadratmeter och år för industrienheter exklusive energiproducerande enheter. Den kommunala avgiftens exakta nivå bestäms av kommunerna, liksom vilka fastigheter som ska undantas från beskattning.

De principiella motiven för den kommunala avgiften är att den kommunala avgiften ska bidra till att täcka fastighetsrelaterade kommunala kostnader för:

- Gator, vägar och parkering,
- räddningstjänst samt
- fysiskt och teknisk planering och bostadsförbättring.

Avgiften får inte överstiga kommunernas kostnader på dessa områden.

Förslaget skulle ge kommunerna en stabil avgiftsbas, som garanterar fastighetsägarna samhällstjänster. Detta skulle ansvarsfullt omvandla en illegitim statlig löpande fastighetsbeskattning på en fiktiv inkomst till en kommunal avgift på långt lägre nivå för fastighetsrelaterad service.

Frihet och trygghet

Kristdemokraterna vill att Sverige ska utvecklas som ett demokratiskt välfärdssamhälle. Vi är inte nöjda med dagens situation utan vill bidra till en utveckling där trygghet på allvar förenas med frihet för den enskilde. Medborgaren ska känna sig trygg när hon eller någon närstående drabbas av sjukdom, arbetslöshet eller på annat sätt känner sig utsatt och i behov av stöd. För att åstadkomma detta krävs en politik som i varje del ger större utrymme för den enskilda människan, hennes familj och de andra gemenskaper där hon ingår. Samtidigt måste stödet till de medborgare som är socialt och ekonomiskt utsatta förbättras. Många barnfamiljer lever i en utsatt situation och är i behov av ökat stöd. Familjerna har svårt att få kalkylen att gå ihop, både när det gäller hur dygnets timmar disponeras och hur hushållets ofta allt svagare intäkter ska möta stigande kostnader.

Bland de särskilt utsatta finns många ensamstående mammor och barnfamiljer med utlandsfödda föräldrar. För dessa familjer gäller det bl.a. att stärka barnbidraget och att skapa ökade möjligheter till valfrihet i barnomsorgen – både för dem som väljer kommunal omsorg och dem som själva vill

Fel! Okänt namn på

sörja för barnens omsorg. Barngrupperna har blivit allt större inom barnomsorgen. Vi vet att detta inte är bra för barnen.

En annan grupp som drabbats på senare tid är de vårdbehövande äldre. Vi ser stora behov inom den kommunala sektorn, som inte är tillgodosedda.

Kristdemokraterna anser att förändringar krävs för att ge kommunsektorn stabila ekonomiska villkor som säkerställer välfärdstjänster av bästa kvalitet och effektivitet.

Mångfald inom vård och omsorg med gemensam finansiering

Vår grundläggande uppfattning är att sjukvården ska finansieras genom den offentliga sektorn. Hälso- och sjukvården ska vara behovsstyrd, och patienterna måste ges större inflytande i bedömningen av vårdbehoven. En hälso- och sjukvård byggd på människovärdes- och behovsprincipen kräver prioriteringar. Med detta följer en avgränsning mot de åtaganden som inte bör omfattas av en gemensam finansiering. Sådana insatser bör i större utsträckning lösas genom olika privata försäkringslösningar.

Hälso- och sjukvården står inför stora utmaningar. Livslängden i Sverige ökar och de tekniska och medicinska landvinningarna skapar allt fler möjligheter. Samtidigt ökar också befolkningens förväntningar och krav på hälso- och sjukvårdens omfattning och kvalitet. Detta leder till ökade resursbehov inom hälso- och sjukvården. Till detta kommer den nu etablerade kunskapen om tandhälsans stora betydelse för kroppslig hälsa i övrigt och för det psykiska och sociala välbefinnandet. Kristdemokraterna driver därför sedan länge kravet att tandvårdens avgifter successivt skall integreras med sjukvårdens under ett gemensamt högkostnadsskydd. Vi föreslår, som ett första litet steg på denna väg, att kirurgisk behandling av parodontit (tandlossningssjukdomar) ska placeras in under högkostnadsskyddet och bli en del av hälso- och sjukvårdens avgiftssystem.

Sveriges sätt att organisera hälso- och sjukvården är bland de mest enhetliga bland jämförbara länder. Privata vårdgivare med offentlig finansiering har blivit vanligare, men når på de flesta områden inte högre andel än några procent. Trots många diskussioner och utredningar som syftar till förnyelse av hälso- och sjukvårdens organisation har inga större förändringar skett på flera decennier. Inom primärvården har dock viss öppenhet visats. Kristdemokraterna anser att de regelverk och institutioner som vården styrs av måste vara öppna nog att släppa fram förnyelse och effektivitet. Socialdemokraternas fördomar kring att någon annan än kommuner och landsting inte kan utföra välfärdstjänster är skadliga. Vi motsätter oss starkt de stopplagar som regeringen och dess stödpartier nu driver igenom för att motverka alternativa huvudmän inom olika vårdformer. Vi vill i stället ha en startlag som gör det möjligt för fler icke-vinstdrivande företag med ideell grund, personalkooperativ och vinstdrivande privata företag att erbjuda vård i olika former för att tillföra såväl ekonomisk som ideell nytta vid sidan av den offentliga vården.

En vård och omsorg som inte tvekar att utnyttja flera olika utförare har bäst förutsättningar att välkomna och underlätta förnyelse och förändring. För Kristdemokraterna är patientens behov av trygghet och valfrihet i fokus – inte driftsformen.

För att stödja en utveckling av mångfald måste förändringar av regelverk och lagstiftning genomföras. Lagen (1992:1528) om offentlig upphandling är t.ex. dåligt anpassad för upphandling av hälso- och sjukvårdstjänster. Direktupphandling kan endast ske i utomordentligt begränsad omfattning, vilket kan försvåra för kommun och landsting/region att inledningsvis stödja avknoppade verksamheter. Trots att lagen inte säger något om avtalstider, rekommenderar tillsynsmyndigheten (Nämnden för offentlig upphandling) ofta alltför korta avtal med privata vårdgivare, vilket försvårar för patienter att få en långvarig relation till sin vårdgivare eller att ge vårdgivaren rimliga avskrivningstider för de stora investeringar som behövs för en vårdinrättning.

Det finns anledning att peka på de speciella förutsättningar som gäller för vissa sektorer i svensk hälso- och sjukvård. Den högspecialiserade vården med mycket stora upptagningsområden, liksom delar av utbildningen, måste ha ett särskilt långsiktigt perspektiv för sin verksamhet. Det gäller att både finansiera verksamhetens utveckling och att garantera kompetensutveckling under stabila villkor. I dag finns överenskommelser mellan staten, landstingen och universitet och högskolor som ger sådana villkor, som Kristdemokraterna vill värna om.

Satsningar föreslagna av Kristdemokraterna

Tillskott till den psykiatriska vården

För drygt ett år sedan gjorde regeringens psykiatrisamordnare en genomgång av situationen inom den psykiatriska vården samt lade förslag till statliga resurstillskott. Psykiatrisamordnaren föreslog att staten för 2005 skulle tillskjuta 525 miljoner kronor till psykiatri, ett tillskott som sedan successivt ökas under år två och år tre för att uppnå en nivåhöjande statlig satsning om ca 1 miljard kronor.

Kristdemokraterna delar i allt väsentligt psykiatrisamordnarens bild av läget inom svensk psykiatri. Även förslagen till resurstillskott synes i huvudsak vara väl anpassade till de akuta och långsiktiga behov som finns.

Kristdemokraterna avsätter 500 miljoner kronor mer än regeringen för 2006–2008 till den psykiatriska vården och omsorgen. Därtill föreslår vi en särskild satsning på barn- och ungdomspsykiatri på 400 miljoner kronor under samma period. Sammantaget ligger de föreslagna resurstillskotten därmed betydligt närmare psykiatrisamordnarens bedömning av de akuta behoven inom psykiatri. Kristdemokraternas resurstillskott skapar förutsättningar för att kvaliteten på den psykiatriska vården och omsorgen ska nå upp till en anständig nivå under de närmaste tre åren.

Fel! Okänt namn på

Kristdemokraternas satsning på den psykiatriska vården sker under utgiftsområde 9.

En nationell vårdgaranti värd namnet

I fjolårets budgetproposition avsatte regeringen medel till en nationell vårdgaranti för åren 2005–2007. Denna garanti planeras träda i kraft den 1 november 2005. Redan nu står det dock klart att flera viktiga behandlingsformer kommer att undantas. Risken är stor att regeringens förslag till nationell vårdgaranti blir en misslyckad reform som förleder patienterna att tro att vårdköerna snart är borta.

Kristdemokraterna, Moderaterna, Folkpartiet och Centerpartiet presenterade redan våren 2002 ett gemensamt förslag till nationell vårdgaranti som preciserar hur reformen ska införas och vilka krav som vårdtagarna kan ställa på vårdgarantin. Förslaget till nationell vårdgaranti slår fast följande:

- Kontakt ska garanteras med vårdcentral/primärvård samma dag som kontakten tas.
- Besök hos distrikts- eller husläkare ska ske senast inom fem dagar efter att kontakten tagits, då vårdgarantin är fullt genomförd inom 48 timmar.
- Besök hos annan specialist ska ske inom två månader.
- Behandling ska ske inom tre månader efter det att beslut om sådan fattats.

Den nationella vårdgarantin omfattar alla medicinskt motiverade diagnoser och ska vara fullt genomförd inom två år. De långa köerna, bristen på personal på många håll och den tid det tar för att genomföra nödvändiga förändringar både vad avser organisation och arbetsformer gör att vårdgarantin byggs ut i två steg. I det första steget ingår de diagnoser och behandlingar som omfattades av den nationella vårdgaranti som den borgerliga regeringen införde 1991–1994, samt ytterligare ett 10-tal behandlingar främst för barn och äldre.

Kristdemokraternas satsning på en nationell vårdgaranti sker under utgiftsområde 9 och därför omfördelas pengar från anslag 25:1 Kommunalekonomisk utjämning till utgiftsområde 9.

Ett fullt finansierat kommunalt vårdnadsbidrag

Hos många föräldrar finns en stark vilja att själva få ta del av det offentliga stödet till barnomsorg för att på egen hand ta hand om barnen när de är små eller finna lösningar utanför det kommunala systemet. I flera kommuner har folkomröstningar genomförts som klart visar detta. Dessutom finns i ytterligare några kommuner en stark politisk vilja att tillmötesgå föräldrarnas önskemål, men detta omöjliggörs av att den socialdemokratiska regeringen inte ens vågar tillåta försöksverksamhet, än mindre ändra nuvarande lagstiftning.

Det formella hindret är kommunallagens generella förbud mot att ge bidrag till enskilda föräldrar. Detta hinder bör skyndsamt undanröjas när det

gäller stöd till barnomsorg. Ansvar för att erbjuda barnomsorgsalternativ ligger på kommunerna från det att barnet fyller ett år. Men detta ansvar gäller enligt skollagen enbart ”i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller barnets eget behov”. Denna princip bör därför utökas till att för barn i förskoleåldrarna också gälla med hänsyn till föräldrarnas önskemål om att själva ta hand om sina barn.

Det är viktigt att den nivå som finansierar och ansvarar för en verksamhet också kan fatta beslut om hur den ska utformas. Så stärks den lokala demokratin. Kommunerna bör i dessa beslut självklart beakta föräldrars önskemål.

Kristdemokraterna anser att kommunerna ska åläggas att införa ett kommunalt vårdnadsbidrag för alla barn som inte får del av offentligt finansierad barnomsorg. Vårdnadsbidraget ska gälla från 20:e månaden, eller tidigast då föräldrarna disponerat sina föräldrapenningdagar samt 240 av de 300 barndagar som Kristdemokraterna anses ska tillföras alla barn. Totalt 60 barndagar ska dock undantas från denna regel och får sparas för att användas senare under barnets uppväxt. På detta sätt uppnås en flytande gräns för varje barn för när kommunen kan ge bidrag direkt till föräldrarna.

Kommunerna ska ha stor frihet att utforma stödet efter de lokala förutsättningarna. Kristdemokraterna anser att det bör uppgå till 80 procent av den genomsnittliga nettokostnaden för en plats i den kommunala barnomsorgen. Detta motsvarar genomsnittligt sett barndagarnas ”normala” nivå, dvs. ca 6 000 kronor per månad. Stödet ska vara pensionsgrundande inkomst och vara skattepliktigt. I syfte att reducera oönskade marginal- och tröskeffekter bör stödet räknas med som inkomst vid beräkning av eventuellt bostadsbidrag.

Totalt skulle minst 47 000 barn vara berättigade till kommunalt vårdnadsbidrag, baserat på Skolverkets statistik för 2004. Vi räknar med att fler föräldrar också kommer att välja att själva ta hand om sina barn när denna möjlighet öppnas. Den samlade kostnaden för kommunerna att genomföra ett vårdnadsbidrag från den 1 juli 2006 beräknas därför till 1 190 miljoner kronor för 2006, 1 968 miljoner kronor 2007 och 1 132 miljoner kronor 2008. Detta finansieras fullt ut via ett särskilt tillskott på anslag 48:1.

På sikt bedömer vi att kommunerna kan uppnå betydande besparingar på ett införande av barndagar och en skyldighet att erbjuda föräldrar kommunala vårdnadsbidrag. För varje procentenhet som den kommunala servicegraden faller sparar kommunerna i genomsnitt 180 miljoner kronor. Barndagarna och vårdnadsbidraget kommer därtill att minska trycket på att bygga ut den kommunala barnomsorgen, vilket leder till minskade kostnader för investeringar i nya kommunala daghem.

Maxtaxan i barnomsorgen leder till större barngrupper

I dag styr staten över två av kommunernas viktigaste taxor för att finansiera verksamhet: de statligt beslutade maxtaxorna inom förskolan och äldreomsorgen. Dessa områden motsvarar 65 procent av kommunernas avgiftsfinansierade verksamheter. Att staten på detta sätt går in och detaljstyr kommunal verksamhet är i sig en inskränkning av det kommunala självstyret. Barnens

Fel! Okänt namn på

vistelsestider på förskolan har efter förskolereformen ökat med cirka en timme per vecka, enligt Svenska Kommunförbundet. Samtidigt har den öppna förskolan minskat kraftigt i omfattning. Denna utveckling finner Kristdemokraterna mycket oroande. Det borde vara barnen som får den första arbetstidsförkortningen. Äldreomsorgens maxtaxa visar bättre utfall och är förhoppningsvis finansierad.

För att minska de negativa effekterna av maxtaxan anser Kristdemokraterna att kommunerna ska åläggas att utforma och införa deltidstaxa i minst tre nivåer under taket i maxtaxan. Den som nyttjar den offentligt finansierade barnomsorgen mindre ska inte betala lika mycket som den som nyttjar den i större utsträckning. För att finansiera denna reform tillförs kommunerna 350 miljoner kronor.

Höjd maxtaxa och bättre kvalitet

Maxtaxan i barnomsorgen har framför allt gynnat många höginkomsttagare, vars kostnader för kommunal barnomsorg fallit dramatiskt. Detta har lett till kraftigt ökad efterfrågan på kommunal barnomsorg, och en stigande servicegrad. 83 procent av alla barn mellan 1–5 år har någon form av offentligt finansierad barnomsorg. Räknar man bort 1-åringarna är servicegraden 93 procent.

Samtidigt har barngruppernas storlek vuxit så att det nu går två barn mer på varje vuxen än vad som var fallet för tio år sedan. De vuxna sparar pengar – men det är barnen som får betala med bristande kvalitet.

Kristdemokraterna föreslår därför en omfattande satsning på ökad kvalitet och mindre barngrupper i den kommunala barnomsorgen. Detta sker genom ett riktat statsbidrag på 2 miljarder kronor under 2006 och 2007.

För att delvis finansiera detta vill vi ge kommunerna möjligheten att höja maxtaxan till 3,6 procent av inkomsten upp till 50 000 kronor per månad. Det innebär en avgift på högst 1 800 kronor per barn och månad. För det andra barnet får maxtaxan uppgå till högst 1 200 kronor per barn och månad och för resterande barn högst 600 kronor i månaden. Sammantaget ger dessa avgiftshöjningar en maximal intäktsförstärkning på 1,3 miljarder kronor.

Gemenskapsboende ger ökad trygghet för äldre

Äldre personer önskar sig i allmänhet tillgängliga och trygga bostäder med närhet till kommunikationer och service. Med åldern blir trygghet alltmer konkret – från att handla om tryggheten att slippa inbrott och att kunna röra sig utan oro i sitt närområde – till att det finns människor nära som kan hjälpa till om något händer.

Kristdemokraterna vill att boendet för äldre ska kunna erbjuda tillgång till service, närhet till medicinsk vård och omsorg. Men lika viktigt är att garantera samvaro, gemenskap och möjlighet att byta några ord med en medmänniska. Äldreboendena i dag är i regel avsedda för svårt sjuka, ofta dementa

personer. Men det boende som många i 85-årsåldern och uppåt efterfrågar finns inte. Rätten att bo kvar hemma har för många blivit en skyldighet.

Kristdemokraterna vill inte ha tillbaka de gamla ålderdomshemmen, men väl en del inslag som fanns där och som saknas inom dagens äldreboenden och seniorboenden. Vi behöver få tillbaka boendeformer som ökar tryggheten, men som i normalfallet inte kräver biståndsbedömning, och som kan erbjuda mer av mänsklig samvaro och gemenskap. Ett boende som både i vårdnivå och övrig ambitionsnivå utgör ett alternativ mittemellan servicehuset och det särskilda boendet.

En ny boendeform för äldre personer kan minska efterfrågan på de särskilda boendena. Det är nämligen när vi byter från vårt eget boende till det särskilda boendet som de kommunala kostnaderna rusar i höjden. Då försvinner all obetald anhörighjälp samtidigt som många äldre, det visar erfarenheten, snart får ett allt större vårdbehov.

Läromedelssatsning i grundskolan

Bokens betydelse som informationsbärare kan inte överskattas i skolan. Pedagogiska och uppdaterade böcker är en förutsättning för att inläringen och skolarbetet ska fungera. Av skolans totala kostnader är det mindre än en procent som går till läromedelsinköp. Det motsvarar ca 500 kronor per elev och år till läromedel. Anslagen för läromedelsinköp har minskat de senaste tio åren. På var tredje lågstadieskola får barnen inte behålla en enda bok.

Bra skolböcker är också en förutsättning för att föräldrar ska kunna följa skolarbetet och stötta sina barn. Fräscha och aktuella läroböcker har stor betydelse för undervisningen. Kristdemokraterna anser att en ambition bör vara att varje elev får behålla minst en lärobok per årskurs.

För att betona vikten av goda läroböcker anser vi att läromedelsinventering ska vara en viktig punkt vid den statliga kvalitetsgranskningen av skolorna. Även i skolornas egna kvalitetsredovisningar bör situationen gällande läroböcker klargöras.

Det behövs en stor satsning på läromedel, såväl böcker som andra verktyg, för att eleverna ska nå kunskapsmålen. Kristdemokraterna föreslår ett särskilt statligt anslag för inköp av läromedel. För detta ändamål satsar vi 200 miljoner kronor vilket räcker till ca 200 kronor per elev i grundskolan per år. Det motsvarar en nästan 40-procentig ökning av anslagen för läromedel. Genom att inte låsa resurserna till antingen läroböcker eller andra läromedel ges skolorna stort utrymme att själv avgöra inköpen efter sina behov.

Kulturinsatser för barn, unga och äldre

Kulturen främjar det kreativa tänkandet och fantasin och därmed inlärningsförmågan. Genom kulturen kan barn knyta an till sin identitet och historia vilket stärker självkänslan. Det är därför viktigt att förskolan och skolan kan erbjuda eleverna olika former av kulturaktiviteter. Kultur får inte bara bli

Fel! Okänt namn på

korta projekt eller enstaka besök utan bör i stället vara en ytterligare dimension i skolarbetet.

För att möjliggöra detta vill Kristdemokraterna införa ett statligt bidrag till kultur för barn och unga. Bidraget är 170 miljoner kronor per år vilket motsvarar ungefär 130 kronor per barn och år. Syftet är att stärka förskolebarns och grundskoleelevers tillgång till professionell kulturell verksamhet.

Även för äldre kan kulturen spela en viktig roll. Flera forskningsprojekt har de senaste åren visat att såväl den fysiska som psykiska hälsan påverkas positivt av kultur. Äldre som är beroende av hemtjänst eller som bor på ett äldreboende har ofta svårt att själva ta sig ut för att delta i olika kulturevenemang. Därför vill Kristdemokraterna satsa 35 miljoner kronor för att nå ut med kulturella upplevelser till de äldre. Satsningen riktas huvudsakligen till dem som bor i serviceboenden eller som har hemtjänst. Resurserna kan användas till allt från högläsning och musikevenemang till målerikurser.

Övriga anslagsförändringar under utgiftsområde 25

Anslag 48:2 Bidrag till särskilda insatser i kommuner och landsting

Detta anslag betecknar ett bidrag från regeringen för särskilda insatser i speciellt utvalda landsting och kommuner. Bland sådana insatser kan t.ex. nämnas ett tillskott till följd av försvarsomläggningen på 300 miljoner kronor för 2006. Kristdemokraterna har motsatt sig denna omläggning, och anser heller inte att regeringen bör ha ett särskilt konto där pengar godtyckligt kan fördelas till kommuner efter eget gottfinnande. Kristdemokraterna anser därför att detta anslag bör slopas.

Stockholm den 5 oktober 2005

Else-Marie Lindgren (kd)

Mats Odell (kd)

Stefan Attefall (kd)

Mikael Oscarsson (kd)

Per Landgren (kd)

Lars Lindén (kd)

Maria Larsson (kd)

Annelie Enochson (kd)

Lars Gustafsson (kd)